Floravärdarna i Skåne Rapporterar

Blå sminkrot i Skåne

Charlotte Wigermo

Figur 1. Blå sminkrot trivs på Kåsebergaåsens branta sluttningar. Foto: Charlotte Wigermo.

Inledning

Ännu en gång hade jag förmånen att få vandra den vackra sträckan mellan Hammars backar och Kåseberga i Ystads kommun (figur 1). Denna gång var det blå sminkrot *Buglossoides arvensis* var. *coerulescens* som skulle inventeras och räknas. Jag hann i stort sett med samtliga lokaler för arten en fin aprildag 2019.

Blå sminkrot växer i Sverige endast på denna sträcka samt på Stora Karlsö, Lilla Karlsö och på en lokal på Öland. I övriga Norden är den endast känd från Danmark. Den förekommer troligen i stora delar av Europa, men på grund av varierande taxonomiska uppfattningar är utbredningsbilden oklar (1, 2).

Blå sminkrot är rödlistad som sårbar (VU) både i rödlistan från 2015 och 2020.

Bästa tiden för att titta på arten är i slutet av april till början av maj. När de blommat några veckor blir färgen fadd och det är svårare att se om de verkligen är blå.

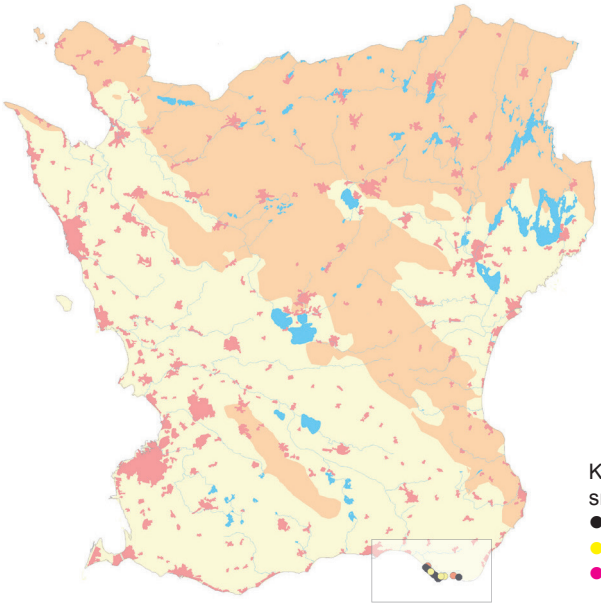
Kännetecken

Blå sminkrot är en ettårig, strävbladig växt. Den är höstgroende (till skillnad från vanlig sminkrot var. *arvensis* som är vårgroende). Blommorna är små och blå, men går ibland mot rosa (figur 2). Blå sminkrot växer i mer naturlig miljö än vit sminkrot. Den växer i öppen, torr miljö och gärna i eroderade strandbranter (1, 4).

Troligen är den inhemsk i södra Skåne men inte uppmärksammad förrän 1933 då den samlades av Carl-Gustav Lillieroth (4).

Status vid inventeringen av Skånes Flora 1989–2006

Blå sminkrot hittades på åtskilliga närbelägna lokaler i 5 rutor (2,5×2,5 km) från Hammars by till Backåkra, en sträcka på ca 9 kilometer (karta 1 & 2). Inga frekvensuppgifter finns registrerade från inventeringen och det finns endast en notering per lokal.

Karta 1 & 2. Utbredning för blå sminkrot i Skåne efter 1989.
● = återfynd 2019
● = nya lokaler 2019
● = ej återfynd 2019

Figur 2. Blå sminkrot *Buglossoides arvensis* var. *coerulescens,* Kåseberga 2016. Foto: Åke Svensson.

Nuvarande status i Skåne

När vi påbörjade vår inventering under 2019 fanns det 15 kända lokaler. Det var första gången som blå sminkrot floraväktades i Skåne. Arten hittades på alla de tidigare noterade lokalerna förutom på två. Lokalen i Hammars by, där arten inte kunde återfinnas, var vid en grusig parkeringsplats och förekomsten kan ha varit tillfällig 2001. Lite märkligare är att blå sminkrot inte återfanns vid Strandbadsåsen vid Löderup då biotopen fortfarande är lämplig där.

Dessutom tillkom det glädjande nog fyra nya lokaler. Troligen är inte blå sminkrot eftersökt tidigare utefter hela sträckan. Den östligaste lokalen för blå sminkrot finns vid Dag Hammarskjölds Backåkra.

Totalt räknades 19 065 exemplar in! Så klart uppskattades antalet där det fanns många exemplar genom att räkna på en mindre yta och extrapolera utifrån detta.

Hot

Det största hotet mot arten är om de sandiga branterna växer igen så att gräset sluter sig. Arten behöver öppna ytor och troligen räcker det inte med erosion från vind och hav, utan det behövs även kreatur som rör sig i branterna för att hålla marken öppen. Man ser redan att det finns sträckor där gräset tagit över även i de branta partierna. Där hittar man inga av alla de rödlistade arter som växer på sträckan från Hammars by till Backåkra, exempelvis grådådra *Alyssum alyssoides*, hylsnejlika *Petrorhagia prolifera*, fågelarv *Holosteum umbellatum*, martorn *Eryngium maritimum*, sandlusern *Medicago minima*, sandtimotej *Phleum arenarium*, sanddådra *Camelina microcarpa* och tofsäxing *Koeleria glauca*.

Slutsats

Om strandbackarna får vara orörda, men hålls öppna genom bete och tramp, kan vi säkert även i framtiden njuta av blå sminkrot i södra Skåne och förhoppningsvis även av alla de andra arterna på strandbackarna.

Referenser

1. ArtDatabanken, SLU >www.artdatabanken.se<
2. Artportalen, SLU >www.artportalen.se<
3. Virtuella floran, >http://linnaeus.nrm.se/flora/<
4. Tyler, T. m.fl. (red.), 2007. *Floran i Skåne. Arterna och dess utbredning*. Lund.